

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BANJALUKA
Broj: 71 0 Rs 046298 15 Rev
Banjaluka, 08.04.2015. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija: Darka Osmića, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Rose Obradović, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja D.Š. iz B., ..., koga zastupa punomoćnik M.P., advokat iz B, protiv tuženog K.O. a.d. B., koga zastupa punomoćnik M.Đ., advokat iz B., radi zaštite prava iz radnog odnosa, vrijednost predmeta spora 118.371,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 Rs 046298 14 Rsž od 22.09.2014. godine, na sjednici održanoj 08.04.2015. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 Rs 046298 08 Rs od 30.01.2014. godine odbačena je, kao neblagovremena, tužba u dijelu kojim je zahtjevano poništenje odluke tuženog o razrješenju tužitelja sa mjesta direktora broj: 684/08 od 07.03.2008. godine.

Odbijen je zahtjev tužitelja da se obaveže tuženi da mu na ime naknade štete zbog neisplaćenih plata, toplog obroka, regresa i prevoza kod dolaska na posao i odlaska sa posla, po osnovu Ugovora o međusobnim pravima i obavezama, za period od 01.06.2008. do 05.03.2011. godine isplati određene mjesečne iznose, bliže navedene u izreci prvostepene presude sa zakonskom zateznom kamatom na svaki pojedinačni mjesečni iznos počev od 01. u mjesecu za prethodni mjesec do isplate.

Obavezan je tužitelj da tuženom naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 5.288,40 KM sa zakonskom zateznom kamatom od presuđenja do isplate, dok je zahtjev za isplatu troškova, preko dosuđenog iznosa, odbijen kao neosnovan.

Presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 71 0 Rs 046298 14 Rsž od 22.09.2014. godine, žalbe stranaka su odbijene i prvostepena presuda potvrđena, te odbijen i zahtjev tuženog za naknadu troškova žalbenog postupka.

Blagovremenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava. Predlaže da se osporena presuda preinači tako da se udovolji postavljenom tužbenom zahtjevu u cjelini uz naknadu troškova postupka ili da se ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tuženi, u podnesku koji nije označio kao odgovor na reviziju, pobija njene navode.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužitelja da se utvrdi nezakonita odluka tuženog broj 02-684/08 od 07.03.2008. godine kojom je razriješen funkcije direktora, da mu se isplati plata, topli obrok, regres i prevoz, temeljem Ugovora o međusobnim pravima i obavezama i to za period od 01.06.2008. do 05.03.2011. godine.

Raspravljajući o postavljenim zahtjevima, nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužitelj zasnovao radni odnos kod tuženog 1993. godine i da je obavljao funkciju direktora. Zadnji put mu je mandat na ovoj funkciji produžen odlukom Upravnog odbora tuženog od 27.03.2007. godine na koju odluku je dala saglasnost i Agencija za osiguranje, dana 05.03.2007. godine. Tada je imenovan na mandatni period od četiri godine. Prije toga parnične stranke su dana 29.10.2005. godine zaključile Ugovor o međusobnim pravima i obavezama. Tim ugovorom je predviđeno da se u slučaju ponovnog imenovanja na funkciju direktora nastavlja primjena tog ugovora. Odredbom člana 13. ugovora je regulisano da u slučaju prijevremenog razrješenja (osim ako ono nije izvršeno u skladu sa članom 11.) direktor ima pravo na naknadu izgubljenog primanja u visini određenoj članom 8. ugovora (koji reguliše visinu plate zajedno sa minulim radom, dodatkom po osnovu inokosnog poslovođenja i dodatkom po osnovu vršenja najstroženijih poslova, od dana razrješenja pa do isteka mandata. Članom 11. ugovora predviđena je mogućnost razrješenja direktora u slučaju kada se dokaže subjektivna odgovornost direktora za neizvršavanje ugovornih obaveza, kada nastane značajna materijalna šteta ili bitno narušavanje ugleda društva, kao posljedica grube nepažnje u vršenju dužnosti, odnosno svakog namjernog činjenja ili ne činjenja s namjerom da se ta šteta prouzrokuje i zbog kršenja zakonom utvrđenih klauzula konkurencije. Dalje je tom odredbom utvrđeno da u slučaju da se ugovor raskine po nekom od osnova utvrđenih prethodnim stavom direktor ima pravo ostati u društvu i biti raspoređen na druge poslove i zadatke u skladu sa njegovom stručnom spremom. Odlukom privremenog nadzornog odbora broj: 02-684/08 od 07.03.2008. godine tužitelj je razriješen dužnosti direktora tuženog, jer mu je na teret stavljeno ponašanje koje je štetilo ugledu i materijalnom stanju tuženog. Tužitelju je ponuđen ugovor o radu na neodređeno vrijeme broj: 02-1816/08 od 11.06.2008. godine za radno mjesto preuzimač imovinskih osiguranja u službi preuzimanja i prerade osiguranja, ali tužitelj nije prihvatio ovaj raspored i od razrješenja ne radi kod tuženog, nego je zasnovao radni odnos kod drugog poslodavca, kao redovni profesor na Ekonomskom fakultetu, na kojem je radio i ranije kao spoljni saradnik. Odluka o razrješenju dužnosti direktora tužitelju je uručena 13.03.2008. godine. Tužba kojom je pokrenut ovaj spor podnesena je dana 29.8.2008. godine, a preinačena, isticanjem novog zahtjeva, 15.9.2011. godine.

Na temelju tih činjenica prvostepeni sud je našao, pozivom na odredbu člana 118. Zakona o radu („Službeni glasnik RS“ br. 38/00, 40/00, 47/02, 38/03, 66/03, 20/07 i 55/07 u kojem je objavljen prečišćeni tekst ovog zakona – u daljem tekstu: ZR), da je tužba u dijelu kojim se pobija odluka o razrješenju tužitelja sa funkcije direktora neblagovremena, pa ju je u tom dijelu odbacio, a u ostalom dijelu odbio zahtjev, jer da se isplata ličnih primanja po osnovu rada može dosuditi samo za obavljani rad ili u situaciji kada je radnik, nezakonitom odlukom poslodavca bio spriječen da radi, te da mu naknada traženih iznosa ne pripada ni po osnovu zaključenog Ugovora o međusobnim pravima i obavezama (iz čega proizlazi da su ovaj ugovor cijenili i nižestepeni sudovi, pa ne stoji prigovor revidentu da se nižestepeni sudovi njime nisu bavili kao o prethodnom pitanju)

budući da je sa mjesta direktora razrješen iz razloga sadržanih u odredbi člana 11. tog ugovora u kojem slučaju mu nakon prijevremenog razrješenja ne pripada nikakva naknada.

Odlučujući o žalbama stranaka drugostepeni sud prihvata činjenične i pravne zaključke prvostepenog suda i potvrđuje prvostepenu presudu. Odbija prigovor tužitelja, koji je zasnovao na primjeni odredbe člana 102. i 135. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 58/03 do 61/13, dalje: ZPP), da je pogrešno primjenjeno procesno pravo kad mu nije dozvoljeno da izvede dokaze koje je predložio tek na glavnoj raspravi.

Odluke nižestepeni sudova su pravilne i zakonite. Obrazložene su jasnim logičnim i iscrpnim razlozima koje u svemu prihvata i ovaj sud, a koji nisu dovedeni u sumnju navodima revizije.

Spor po tužbi kojom se pobija odluka poslodavca (kao što je ovdje slučaj) je spor o zakonitosti te odluke. Sud određenu odluku ocjenjuje na osnovu odredbi relevantnog zakona, kolektivnog ugovora ili opšteg akta poslodavca, pa ako nađe da je donesena suprotno propisima, poništava je.

Na razrješenje spornog odnosa između parničnih stranaka, suprotno tvrdnji revidenta, imaju se primjeniti odredbe ZR. Tužitelj je kod tuženog bio u radnom odnosu. Obavljao je poslove i radne zadatke direktora. Za taj rad je primao odgovarajuću platu i kod tuženog, do spornog razrješenja, ostvarivao sva druga prava po osnovu radnog odnosa. Stoga, čak i kada bi se prihvatilo da taj radni odnos nije zasnovao temeljem ugovora o radu koji ima u vidu odredba člana 19. ZR, u pitanju je ugovor iz člana 39. stav 3. ZR, za čije zaključenje nije propisana nikakva posebna forma, niti ta zakonska odredba nešto posebno propisuje u pogledu njegovog dejstva, slijedom čega se na prava i obaveze iz radnog odnosa tužitelja (kao radnika) u odnosu na tuženog (kao poslodavca) primjenjuju opšte odredbe ZR, uključujući i odredbe koje govore o rokovima u kojima se putem suda može tražiti zaštita prava po osnovu rada.

Prema odredbi člana 118. stav 1. ZR radnik koji smatra da mu je poslodavac povrijedio pravo iz radnog odnosa, može da podnese tužbu nadležnom sudu za zaštitu tog prava. Tužbu za zaštitu prava radnik može podnijeti u roku od jedne godine od saznanja za povredu prava, a najkasnije u roku od tri godine od učinjene povrede (stav 2.). Subjektivni jenogodišnji rok se ima računati od dana kada je radnik saznao da je njegovo pravo uskraćeno, ograničeno ili na drugi način narušeno.

U konkretnom slučaju, tužitelj pobija odluku (broj: 02-684/08 od 07.03.2008. godine) tuženog kao poslodavca kojom je razrješen dužnosti direktora. Prema tome, prijekom te odluke (13.03.2008. godine), tužitelj je imao saznanja za eventualnu povredu prava na koju se poziva i iz kojih razloga traži utvrđenje nezakonitosti te odluke. Iz tog razloga, računajući rok za podnošenje tužbe od tog datuma, budući da je takav zahtjev stavio tek na ročištu održanom 15.9.2011. godine, tužba se u ovom dijelu ukazuje neblagovremenom, jer je prošao objektivni rok (a i subjektivni, koji se može računati samo u okviru objektivnog) za njeno podnošenje, propisan citiranom zakonskom odredbom. Proizlazi da je tužba u ovom dijelu pravilno odbačena temeljem odredbe člana 67. tačka 2. ZPP, u vezi sa odredbom člana 118. ZR.

Suprotno tvrdnji revidenta on je na ročištu održanom 15.9.2011. godine preinačio tužbu jer je uz zahtjev za isplatu plata i drugih primanja po osnovu rada, stavio i zahtjev da se utvrdi ništavom odluka o razrješenju dužnosti direktora. Dakle, uz postojeći zahtjev istakao je novi, pa se radi o preinačenju tužbe kako propisuje odredba člana 56. stav 1. ZPP. Ovakav novopostavljeni zahtjev ne predstavlja prethodno pitanje za rješenje ranije postavljenog zahtjeva (za isplatu plata i drugih primanja), jer taj raniji zahtjev nije ni temeljen na nezakonitosti ove odluke (sam tužitelj kaže da i ne želi raditi kod tuženog na drugim poslovima koji su mu nuđeni, ne traži povratak na posao, odmah je zasnovao radni odnos kod drugog poslodavca), nego na odredbama Ugovora o međusobnim pravima i obavezama zaključenim 29.10.2005. godine prema kojima je, pod izvjesnim uslovima, imao pravo primati platu do isteka mandata i nakon prijevremenog razrješenja.

Slijedom utvrđenog činjeničnog stanja ukazuje se neosnovanim i zahtjev tužitelja za isplatu naknade plate i ostalih primanja od razrješenja sa dužnosti direktora do isteka mandata.

U smislu odredbe člana 90. ZR, pravo na platu radnik ostvaruje po osnovu stvarno izvršenog rada kod poslodavca, a pravo na naknadu plate, shodno odredbama istog zakona i kolektivnog ugovora, po osnovu odobrenog odsustva, bolovanja i slično, ili na osnovu utvrđenog prava na rad koji nije ostvaren krivicom poslodavca. Drugačije rečeno – rad ili utvrđenje prava na rad, odnosno poništenje odluke poslodavca o prestanku radnog odnosa, su osnov za isplatu plate, odnosno njene naknade.

Tužitelj kod tuženog ne radi od razrješenja dužnosti direktora. U ovom postupku nije utvrđeno da je ta odluka nezakonita. Zbog neblagovremenosti tužbe u odnosu na ovaj dio tužbenog zahtjeva o njemu se i nije moglo meritorno raspravljati, kako je naprijed objašnjeno. Prema tome, odluka o razrješenju dužnosti direktora postala je konačna i pravosnažna. Zbog proteka roka (prekluzivnog karaktera) za podnošenje tužbe, isključna je mogućnost raspravljanja o njenoj ispravnosti (čak ni kao o prethodnom pitanju), što podrazumjeva neoborivu pretpostavku o njenoj zakonitosti. Proizlazi, da nema osnova temeljem kojeg bi tužitelju pripadalo pravo na isplatu plate, odnosno naknade plate za traženi period, a time ni pravo na isplatu ostalih akcesornih potraživanja (toplog obroka, regresa, naknade za prevoz kod dolaska i odlaska na posao).

Zahtjevu za naknadu plata i ostalih primanja nije bilo moguće udovoljiti ni temeljem Ugovora o međusobnim odnosima koji je tužitelj zaključio sa tuženim 29.10.2005. godine, jer je on konačnom i pravosnažnom odlukom razrješen dužnosti direktora iz razloga sadržanih u naprijed citiranoj odredbi člana 11. tog ugovora, pa je isključena primjena člana 13. i 14. stav 2. prema kojim odredbama bi imao pravo primati platu do isteka mandata bez obzira na prijevremeno razrješenje. Osim toga, čak i da je moguće primjeniti odredbu člana 13. i 14. stav 2. naprijed navedenog ugovora tužitelj ne bi imao pravo na naknadu toplog obroka, regresa i za prevoz na posao i sa posla. Ovo zato što tim ugovorom i nije ugovoreno pravo na isplatu ovih naknada, jer je odredbom člana 13. predviđeno, u slučaju da dođe do razrješenja prije ugovorenog roka i mimo odredbe člana 11. tog ugovora, da direktor ima pravo na naknadu „ličnog primanja u visini određenoj članom 8. tačka 1-3. ovog ugovora“, a član 8. tačke 1-3 govore o isplati plate i njenom uvećanju po osnovu minulog rada, dodatka od 30% po osnovu inokosnog poslovođenja i dodatku od 20% po osnovu vršenja najsloženijih poslova, a ne o naknadi toplog obroka, regresa, i troškova prevoza.

Po prirodi stvari i pod uslovom da mu se iz nekog razloga može dosuditi naknada plate (a ne može, kako je naprijed objašnjeno) ne bi imao pravo na naknadu toplog obroka, jer se on isplaćuje samo u dane kada radnik radi, ni regresa, jer je njegova isplata uvijek vezana za korištenje godišnjeg odmora koji tužitelj nije ostvario kod tuženog (odmah po razrješenju zasnovao je radni odnos kod drugog poslodavca), a ni na troškove prevoza za dolazak na posao i odlazak, jer u spornom periodu te troškove nije ni imao budući da nije radio.

Nije pogriješio prvostepeni sud kada je, pozivom na odredbu člana 102. ZPP, odbio izvođenje dokaza koje je tužitelj predložio tek na glavnoj raspravi, kakvo postupanje, kao pravilno, je prihvatio i drugostepeni sud, bez obzira na eventualnu „neukost“ na koju se revident poziva. U vrijeme (na pripremnom ročištu) kada je izvođenje dokaza trebalo predložiti (član 77. ZPP) tužitelja je zastupao ovlašteni, kvalifikovani punomoćnik – advokat, pa njegovo pozivanje na „neukost“ nema nikakvog opravdanja. On nije dokazao da te dokaze bez svoje krivice nije mogao predložiti već na pripremnom ročištu, niti se na njih pozivao i predlagao da sud obaveže tuženog da ih dostavi (jer on ne raspolaže njima što uostalom i ne stoji, jer ih je on (a ne tuženi) dostavio sudu, istina sa zakašnjenjem), pa je neosnovano i njegovo pozivanje na odredbu člana 135. ZPP.

Kako je ove dokaze tužitelj predlagao samo u cilju dokazivanja tvrdnje da je nezakonita odluka o razrješenju dužnosti direktora, a o takvom zahtjevu, zbog neblagovremenosti tužbe u ovom dijelu, nije bilo moguće meritorno suditi, oni konačno, kako ispravno obrazlaže i drugostepeni sud, nisu ni relevantni za rješenje ovoga spora.

Prvostepeni sud je, supotno tvrdnji revizije, u obrazloženju svoje odluke svestrano razmotrio izvedene dokaze, analizirajući ih svaki za sebe i dovodeći ih u međusobnu vezu, upravo kako propisuje odredba člana 8. ZPP.

Obaveza je suda da obrazloži svoju odluku, a obrazloženje mora da zadovoljava standarde prava na pravično suđenje, kako ispravno ističe revident. Međutim, ova obaveza ne može biti shvaćena kao obaveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja, pogotovo ne na ona koja su očigledno neosnovana. Drugostepeni sud je svoju odluku zasnovao na činjenicama koje je utvrdio prvostepeni sud i na njih pravilno primjenio odredbe materijalnog prava, a u obrazloženju svoje odluke ocjenio relevantne žalbene navode i dao razloge iz kojih smatra da oni nisu osnovani, slijedom čega ne stoje ni navodi o pogrešnoj primjeni odredbe člana 191. stav 4. ZPP i povredi prava na pravično suđenje.

Slijedom izloženog riješeno je kao u izreci na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Darko Osmić

Za tačnost otpavka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić